

קונטרם מראות כהונה

חלק א'

קיצור הלכות טומאת אהל הנוגעים למעשה

בית הוראה
התאחדות טהרת כהנים
08-3132020

י"ח כסלו תשפ"ד

יו"ל ע"י כולל 'משמרת הטהרה' בני ברק
שע"י רשת הכוללים 'טהרות בעיון'
מיסודו של מרן רבינו מיכל יהודה ליפקוביץ זללה"ה

Ⓢ לעילוי נשמת Ⓢ
מרן רבינו רח"י רבי מיכל יהודה
ב"ר מנשה דוד ליפקוביץ זללה"ה

Ⓢ לעילוי נשמת Ⓢ
הר' שמעון יוחנן יוסף ז"ל
ב"ר יעקב יצחק כהן קליין זצ"ל
הזדכך בייסורים רבים
ולמד תורה מתוך ייסורים
נלב"ע ללא זש"ק
ז' שבט תשע"ז

לע"נ הרב אברהם ישעיהו ב"ר שמחה כהן זצ"ל
הזדכך בייסורים רבים וקיבלם באהבה

כל המידע לכהנים במקום אחד:
בתי חולים, מרכזים רפואיים,
כבישים, אתרים, טיולים, מוזיאונים, טיסות, תחבורה ציבורית, קברי צדיקים.

קו המידע

08-3132020

מענה אנושי ע"י הרבנים בשלוחה *

או במייל a083132020@gmail.com

ניתן לקבל את העדכונים, בפקס, במייל, או בנדרים פלום

תוכן העניינים

ז	דיני טומאת מת
ז	המוזהרים בטומאת כהן
ח	דרכי העברת הטומאה
ח	דיני טומאת אהל
ח	המטמאים
ט	אופני הטומאה
ט	המאהיל בגופו על המת או על קבר
י	טומאה הנמצאת באהל
י	מחיצה החוצצת בפני הטומאה
יג	'חריץ טהרה'
יג	שיעור רוחב האהל
יד	עצים
יד	גוף אדם
טו	אהל חוצץ מטומאה
טז	אהל העשוי מדבר המקבל טומאה
יז	סוף טומאה לצאת
יח	פתרונות למניעת 'סוף טומאה לצאת'
יח	הרחקה מקבר
יט	צמיד פתיל
כ	בתי חולים ומרכזים רפואיים
כ	המציאות כיום בבתי הרפואה
כא	בתי חולים המתפרסים על כמה בנינים
כא	פתרונות להפרדת הטומאה בבתי החולים
כב	סוף טומאה לצאת בבתי חולים
כב	פתרונות ל'סוף טומאה לצאת' בבתי חולים

בחוברת מראות כהונה חלק ב' יתבאר מציאות טומאת כהנים בבתי חולים

הקדמה

מטרת חיבור זה הינה להביא ראשי פרקים בדיני אהלות הנוגעים למעשה כיום לשבט הכהונה, וכן להסביר ולבאר את המושגים של מסכת אהלות, לקרב את ההבנה אל המציאות והפרקטיקה של סוגיות אלו.

הלכות אלו אינן נוגעות רק לכהנים, אלא גם הישראלים מצווים שלא לממאות את הכהנים כפי שפסק הרמב"ם (פ"ג מאבל ה"ה).

השתדלנו מאד לכתוב בדרך קלה וברורה, בשביל שיבינו גם אלה אשר עד עתה אינם בקיאים במסכת אהלות.

חשוב לציין שאין לפסוק הלכה מתוך החיבור שאינו אלא לעורר את לב המעיין בזה, וכ"ש שאין לדמות מילתא למילתא, במיוחד שסוגיות של אהלות סבוכות הן, וכדבר קל משתנה הדין.

כתבנו בתמצית את הדברים וכן השתדלנו להביא חלק מהמקורות, והרוצה להרחיב את היריעה יעיין במקורות.

קונטרס זה נערך ככולל 'משמרת המהרה' שע"י רשת הכוללים 'שהרות בעיון' בנשיאות הגאון רבי יצחק קורלנסקי שליט"א, ובראשות הגרמ"א שלושיץ שליט"א.

בהכנת הקונטרס נעזרנו במיוחד בספרים החשובים, ספר טעם ודעת מהגר"י פישוהוף שליט"א, וספר טהרת הכהנים מהגר"ד מונק והגר"י לומברד שליט"א. וכן בספר 'משמרת הכהנים'. במקרה של שאלה יש לשאול למורה הוראה הבקי בהלכות אלו.

דיני טומאת מת

המוזהרים בטומאת כהן

- א. אסור לכהנים זכרים להיטמא למת גם בזמן הזה, ואיסורו מהתורה¹. [מלבד ז' קרובים שבהם מצוה על הכהן להיטמאות²].
- ב. איסור זה הינו אף שהכהן כבר טמא מת³.
- ג. גם אם כבר נטמא, מ"מ חייב להזדרז ולצאת מאהל הטומאה⁴.
- ד. ישראל המטמא כהן במזיד עובר בלאו ולוקה⁵.
- ה. גם כהן קטן בן יומו אסור לטמאות⁶.
- ו. אמנם אין חיוב להוציא מאהל המת כהן קטן שלא הגיע לחינוך⁷.
- ז. אשת כהן מעוברת מותר לה להיכנס לאהל המת⁸.

דוגמא א: אסור לנהג להסיע נוסעים במקום שיש בו טומאה, אם אחד מהם הינו כהן אפי' תינוק.

דוגמא ב: הלוויה שנושאים את המיטה תחת עצים או גגונים הממשיכים את אוהל הטומאה מעל כהנים.

¹ שו"ע יו"ד שס"ט.

² שו"ע יו"ד שע"ג. ואלו הן: אביו, אמו, בנו, בתו, אחיו, אחותו מאביו שאינה נשואה, אשתו. אמנם אסור לכהן להיטמאות לנפל או אבר או עצמות אפי' הינם של ז' קרוביו. ובזמן שמיטמא לקרוביו מותר לו להיטמא גם למתים אחרים, ובמקרה הצורך ל"ע יש לשאול חכם, מפני שרבים פרטי הדינים בזה.

³ רמב"ם פ"ג מאבל ה"ד ושאר ראשונים, וכן פסקו כל האחרונים [ודלא כראב"ד בהשגות שם ה"ז].

⁴ רמ"א יו"ד שע"ב סעיף א'.

⁵ וכ"ז כשהכהן שוגג, אבל אם הכהן מזיד אינו עובר המטמא אלא בלפני עיור, רמב"ם פ"ג מאבל ה"ה.

⁶ שו"ע יו"ד שע"ג, או"ח שמ"ג במשנ"ב שם סק"ג. [המנחת חינוך מצוה רס"ג (אות י"ד) כתב דבכהן קטן אינו לוקה משום מטמא את הכהן אלא משום ספייה, אבל האחייעור חלק ג' ס"ו ס"ה אות ו' נוקט דגם אם טימא קטן לוקה משום מטמא].

⁷ קטן שלא הגיע לחינוך א"צ להפרישו מטומאה, שו"ע או"ח שמ"ג ומשנ"ב שם סק"ג, וכדעת כל הפוסקים, ודלא כהטור והב"ח (יו"ד שע"ג) שאביו מצווה להפרישו מטומאה. אבל מעל גיל חינוך אביו מצווה להנכו.

⁸ משנ"ב שם. וגם אם נכנסת שם בכדי ללדת התיר המג"א בשם הרוקח, כל עוד אינה יודעת שזה ודאי זכר. ואם יודעים שהוא זכר יש לאסור, א"כ יש צורך פיקו"נ ללדת דוקא בבי"ח זה, או משום ייתובי דעתא. [ובכל מקרה טוב לשאול רב, גם מפני כניסת בעלה הכהן]. אמנם ישנן קהילות שנושות כהן מעוברות מקפידות לא להיכנס באהל המת.

דוגמא ג: ישראל הפותח דלת או חלון במקום שיש בו נפטר וכדו', עלול לגרום במישרין לטומאת כהן, וכפי שיתבאר להלן.

דוגמא ד: בכל מקרה שהוצרך כהן קטן שלא הגיע לחנוך להיכנס משום פיקו"נ, אין אחר כך חיוב להפרישו כשנגמר הפיקו"נ.⁹

דרכי העברת הטומאה

ח. המת מטמא בג' אופנים: במגע, במשא, ובאהל. בחיבור זה נתמקד בעיקר בדיני טומאת אהל שהם היותר מצויים.

דיני טומאת אהל

המטמאים

ט. טומאת אהל¹⁰ הינה בכזית מן המת, אבר¹¹ מן המת או מן החי אפילו אין בו כזית, נפל¹² אע"פ שאין בו כזית, רוב מנין או רוב בנין של העצמות, רובע הקב עצמות¹³, רביעית דם שיצאה מן המת¹⁴. וכן גולל ודופק¹⁵. ולדעת הגר"א¹⁶ גם עפר קברות שלא נשאר בו עצמות.

י. נכון להזהר גם באהל שיש בו מת עכו"ם¹⁷.

---

⁹ יכן אם נולד תינוק כהן בבית חולים שיש בו טומאה, כאשר שוחררה האם עם התינוק, אין חובה להוציאו משם. אמנם אם יצא (אחרי השחרור) כבר מבית החולים, אין להחזירו שוב. דבר נוסף שיש לדון, בבי"ח שאין כעת טומאה ויש לחשוש שעוד מעט תתחדש טומאה וייטמא התינוק, אם יש כבר עכשיו חיוב להפרישו.

¹⁰ משנה אהלות פרק ב' משנה א'.

¹¹ 'אבר' הוא כל שיש בו בשר גידים ועצם שלמה, לדוגמא פרק אחד מאצבע קטנה. (אמנם כליות וכדו' שאין בהם עצם לא מטמאת). ולכך במרפאות שמבצעים שם קטיעות איברים (וכן בבתי חולים), עלולה להתפשט מהם טומאה לכל הבנין. כמו"כ הורו הפוסקים שאצבע שנקטעה ל"ע וחיברו אותה הרופאים בניתוח, האצבע מטמאת כל עוד לא התאחתה. ולכך אחרי מקרה של ניתוח כזה יש להתייעץ עם הרבנים כרת מה לעשות.

¹² אמנם נפל ואבר וכן כזית מן המת, שונם דינם משאר נפטרים, משום שאסור לקרובים להיטמא לנפל (שו"ע יור"ד שע"ג סעיף ד').

¹³ אמנם ב'מגע' אפילו עצם כשעורה מטמאת, ונפק"מ לדינא ב'שתל עצם' שהוא עצם של מת המושתל בחולה. ולענין מעשה ישאל שאלת חכם.

¹⁴ ומדרבנן מטמא גם 'דם תבוסה' – היינו דם שיצא חציו לפני מיתה וחציו לאחר מיתה.

¹⁵ נחלקו הראשונים (פרק ב' משנה ד') אם זה מצבה או ארון קבורה.

¹⁶ הגר"א פ"ב מאהלות משנה ג', ועיין חזו"א (הוספות לאהלות עמוד רצ"ג והלאה) שמסיק שבקברות דידן יש טומאה של עפר קברות.

¹⁷ שו"ע ורמ"א שע"ב, נורעק"א בכתב וחותם תניינא סימן י' ס"ל שקברי גויים הוי ספיקא דאו' ולא חומרא בעלמא. ודע שבהרבה מקרים של ספיקות מצרפים את השיטות שאין מת עכו"ם מטמא באהל, ויש לשאול לחכם.

יא. בענין אם מותר לכהן להיכנס באהל שיש בו גוסס, עיין הערה¹⁸.

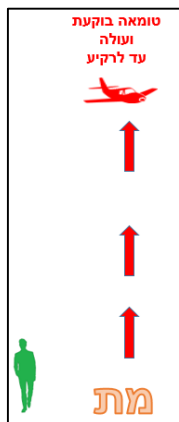
אופני הטומאה

- יב. **טומאת אהל הינה בשלושה אופנים: א.** כהן הנמצא עם המת תחת אותו אהל. **ב.** כהן המאהיל על מת. **ג.** מת המאהיל על הכהן.
- יג. באופנים הנ"ל האיסור הינו בין אם נכנס או מאהיל כולו או מקצתו, ואף אצבע אסור להכניס באהל המת או להאהיל.

המאהיל בגופו על המת או על קבר

יד. אם ישנו מת על הקרקע, כל מי שנמצא באוויר שמעליו באופן ישר עד הרקיע - נטמא בטומאת מת. וגם אם יניחו על המת את כל הדברים שבעולם או שהוא טמון בקרקע, הטומאה בוקעת ועולה עד הרקיע.

- טו. הלכך, **המאהיל על מת** ואפילו אם מקצת גופו מעל המת, נטמא. **דוגמא מצויה:** אסור לכהן ללכת או לנסוע ברכב¹⁹ מעל כביש שנסלל על קברים. דבר זה נפוץ בכמה מקומות באר"י שנמצאו קברים במהלך סלילת הכביש, ולא תוקנו ע"י 'כיפין ע"ג כיפין'. וכגון בהר הזיתים, באר שבע, טבריה, כביש אחד בחיפה, ועוד.
- דוגמא נוספת:** מטוס הטס מעל בית קברות, כל נוסעי המטוס נטמאים²⁰. [כיום, בארץ ישראל לא כ"כ מצויות טיסות שמסלולן מעל בתי קברות, לגבי טיסות פרטיות או טיסות בחו"ל יש לברר].

אמנם ההולך ומאהיל על עכו"ם יותר חמור, הגר"א באדרת אליהו פרשת חוקת וכן בהגהותיו לנוזיר נב. וכן כתב האור שמח (טומאת מת פ"א הי"ג) דהוי כמגע. וכן נמצא לאחרונה בכת"י מתוס' רי"ד.

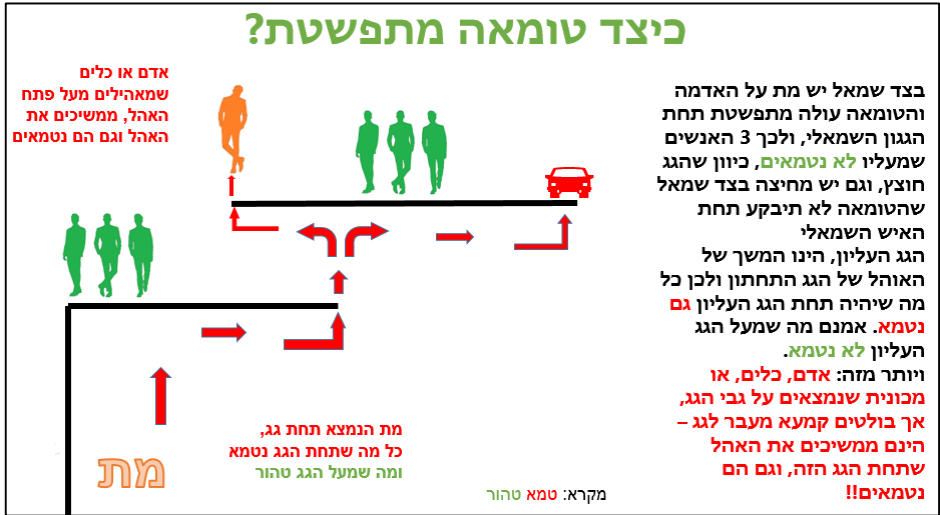
¹⁸ הטושו"ע יו"ד ש"ע סוברים שאסור, הרמ"א כתב שיש מקילין וטוב להחמיר, והרבה פוסקים נקטו להחמיר. אך כיום יש מבוכה רבה בפוסקים באיזה שלב שלפני המיתה יש לו דין של גוסס.

¹⁹ להלן הערה 45 יתבאר מדוע הרכב אינו חוצץ מפני הטומאה.

²⁰ חזו"א יור"ד רי"א אות ט', אבהע"ז קמ"ט אות ט'. ועיין קובץ תשובות חלק ב' סימן ס'. ועיין גם בקובץ ישורון כרך י' תשובת הגרי"ש אלישיב. וכן הסכימו כל הפוסקים.

טומאה הנמצאת באהל

טז. אהל הינו גג שתחתיו ישנו אויר טפח על טפח ברום טפח (לפחות). בכל מקום שנמשך הגג שתחתיו המת, עוברת הטומאה ומתפשטת אף למרחק רב, ואסור לכהן להיכנס תחת הגג.

יז. אף אם המת נמצא תחת גג אחד, והכהן נמצא תחת גג שני, כל עוד אין מקום חשוף לכיפת השמים בין הגגות, ואפילו אם שני הגגות אינם באותו גובה – מ"מ הכהן נטמא²¹.

מחיצה החוצצת בפני הטומאה

יח. בכל מקום שהטומאה מתפשטת תחת גג וכדו', אם ישנה מחיצה המפסיקה בכל הגובה - מהגג ועד לארץ, אין הטומאה מתפשטת מעבר למחיצה.

יט. אם יש במחיצה פתח בגודל טפח על טפח, הטומאה מתפשטת ועוברת מעבר למחיצה. אבל אם אין בפתח טפח על טפח אין הטומאה מתפשטת ועוברת²².

²¹ רמב"ם פרק ט"ז מטו"מ הלכה ו'. והנה בפשטות זה מדין חבוט רמי [ויש אומרים דא"צ להגיע לדין חבוט רמי רק מצעם שאין הפסק חלל או מחיצה ביניהם, עיין טעם ודעת שם בביה"ל].

²² ולכך אין הטומאה עוברת מבית לבית דרך צינורות הביוב מפני שהצינורות בבתיים [4 צול] אינם רחבים טפח על טפח מרובע וגם מקום חיבור צינור הביוב עם האסלה הינו פחות מטפח. [אבל יש לדרן אם תהיה טומאה בצינורות הביוב (הרחבים 6 צול) ויהיה הצינור ברחוב פתוח].

כ. לפיכך, מחיצה ע"י צורת הפתח וכן מחיצה ע"י לבוד, הגם שבכל התורה כולה נקראים מחיצה, בדיני אהלות אינם נקראים מחיצה, מפני שטומאה מתפשטת ונכנסת בכל פתח שיש בו טפח על טפח²³.

דוגמא א: טומאה בבית ובבית יש בו שני חדרים סגורים - בחדר הראשון ישנה טומאה, ובחדר השני נמצא כהן, מכיוון שיש מהקרקע ועד התקרה קיר החוצץ בין החדרים אין הכהן נטמא. אמנם אם תהיה דלת פתוחה או שיהא בקיר חלון פתוח או חור ברוחב טפח על טפח, הטומאה תתפשט אף לחדר השני.

הלכך יש לסגור חלונות והחורים בחדר שיש בו מת או בחדר של הכהן, וכן יש להיזהר במקומות ששכיחה בהם טומאה (כגון בתי חולים), לסתום ולאטום את החורים הנמצאים בקירות בשביל שלא תעבור הטומאה מהחורים לחדרים אחרים²⁴.

דוגמא ב: טומאה בבית והחלון פתוח טפח, ומעל החלון ישנו גגון או צינור או מרזב או עץ הרחבים טפח. הרי הדברים הנ"ל ממשיכים את האהל של החלון, מכיון שהם מאהילים גם

על חלונות של חדרים אחרים מבחוץ, נמצא שהטומאה מתפשטת לחדרים אחרים, ואף לבנינים אחרים. ולכן כהן הנמצא במקום שיש טומאה בבנין, צריך לסגור חלונות בכדי למנוע את התפשטות הטומאה אליו.

דוגמא ג: טומאה בבית ודלת

א. ישנה טומאה בבית, החלון פתוח.
ב. אם ישנו גגון טפח המאהיל על החלון, הגגון ממשיך את האהל שבתוך הבית, והטומאה עוברת אל מתחת לגגון.
ג. כל חלון שהוא תחת הגגון והוא פתוח, אז הטומאה נכנסת לאותו בית.
ד. כמו"כ כל גגון שנמצא מעל או מתחת הגגון הראשון, הטומאה עוברת גם אליו!

הבית פתוחה אזי נטמא כל חדר המדרגות וכל הבתים הפתוחים אליו גם נטמאים. ומלבד

²³ יש להדגיש, שבדיני אהלות לא אומרים דין 'לבוד', ולכך גם אם הפתח פחות מג"ט - אין זה מונע את הטומאה מלהתפשט. וכ"ש שאין אומרים 'לבוד להחמיר' (רמ"א שע"א סעיף ד') דהיינו להמשיך את הטומאה ממקום למקום. **דוגמא לכך:** אם ישנה טומאה בתוך בית וחלון הבית פתוח, ומעל החלון ישנם סורגים המאהילים על החלון ועל החלון שבקומה מתחתיו. אף שבין סורג לסורג ישנו רווח פחות מג' טפחים, מ"מ אין זה נחשב כגם המעביר טומאה, ולכך הטומאה לא תעבור לחלון התחתון.

²⁴ ישנם חלונות שמעבירים טומאה גם בפחות מטפח כגון חלון העשוי לאור או לאויר עי' רמב"ם פי"ד מטו"מ. ושיעורו כפונדיון - בערך 2.5 ס"מ. וכתב החכמ"א (כלל קנט) שהיום חלונות כולם הם לאויר, ולפי"ז יצא חומרא גדולה בענין זה. ובמיוחד יש להחמיר בזה בפתחי אורז הפחותים מטפח שהם נעשו בודאי לאויר, או בוונטה אם החורים יותר מפונדיון. ועיין בטעם ודעת פי"ד סקנ"ו ובביה"ל ד"ה חלון, ועיין דברי סופרים (שע"א סק"ה).

זאת, מצויים כיום חניונים משותפים למספר בנינים רבי קומות, ואם אין דלת המפסיקה בין החניון לחדר המדרגות, הטומאה עשויה להתפשט לכל הבניינים דרך החניון, ואז מאות דירות עלולות להיטמא.²⁵

דוגמא ד: מטוס המוביל נפטר (מחול'ל לארץ), כל הנוסעים במטוס נטמאים.²⁶ כמו"כ כשמחברים את השרוול מהטרמינל למטוס שבו הנפטר, נטמא כל מי שבטרמינל, אלא א"כ יוציאו את הנפטר מבטן המטוס לפני שמחברים את השרוול של המטוס לטרמינל.²⁷

דוגמא ה: מוזיאון שיש בו אחד מהדברים המטמאים, כל כהן הנמצא במוזיאון ובבניינים שמחברים אליו נטמא.²⁸

הוראה מעשית: כהן השומע שיש נפטר בבניין שלו, אין לו לפתוח את דלת ביתו לחדר המדרגות, משום שאם דלת בית הנפטר גם היא פתוחה ייטמא הכהן, (ואף אם דלת בית הנפטר סגורה, מ"מ ייטמא הכהן בדין 'סוף טומאה לצאת', וכפי שיתבאר להלן).

גם יש לוודא שחלונות ביתו סגורים, אם יש מעליהם גגון או מחב וכדו' המעביר את הטומאה משאר חלונות הבנין.

ואם אשתו ובנותיו מעוניינות לצאת מן הבית, העצה לכך הינה שיכנס הכהן לחדר פנימי ולאחר מכן יסגור את הדלת, ואז יפתחו בנותיו את דלת הבית ויצאו, ואחרי שיסגרו את דלת הבית, יוכל לצאת מן החדר הפנימי לשאר הבית.

ואף הישראלים, אם יש להם נפטר ל"ע, יש להיזהר מאד שלא לפתוח דלתות או חלונות העלולים להעביר ולפשט את הטומאה ולטמא כהנים רח"ל. וכן יש לדאוג לתלות שלטים וכדו' המתריעים מפני כניסת כהן לאהל הטומאה. ובמקרה הצורך יעשו שאלת חכם.

---

²⁵ יש לזכור שגם אם הדלת סגורה יש סוף טומאה לצאת לכל הבנין (אם עתידים להוציא את המת דרך החניון).
²⁶ ואע"פ שהנפטר בתא המטען והכהן נמצא בתא הנוסעים, מפני שהמטוס מקבל טומאה ואינו חוצץ מפני הטומאה, אלא מביא את הטומאה לכל מי שנמצא במטוס. עיין לקמן הערה 45. ועיין גם באגר"מ יו"ד ח"ב סימן קס"ד.

²⁷ המחיצה החוצצת בין תא המטען לתא הנוסעים אינה חוצצת מפני הטומאה מפני שהיא עשויה מדבר המקבל טומאה.

²⁸ מצוי מוזיאונים עם שלדי אדם, וכן מקומות שיש בהם חולצות הספוגות בדם מתים, ועוד. אמנם מוזיאון שיש בו ארון קבורה ריק, מעיקר הדין יש מקום להקל, עיין חכמ"א מצבת משה סימן י"א, ובפרט אם הארון של מת גוי.

'חריץ טהרה'

כא. כפי האמור לעיל, כל הנמצא תחת גג המחובר לאהל המת נטמא אם אין הפסק מציצה ביניהם. אמנם אם בגגו ישנו חריץ²⁹ מפולש הפתוח לכיפת השמים, החוצה את כל התקרה מצד לצד, אין הטומאה עוברת למה שמעבר לחריץ³⁰.

כב. אולם אם תחת החריץ נמצא אדם או כלים או בעל חי גבוהים טפח – הם ממשיכים את אהל הטומאה תחתיהם, ומשם מתפשטת הטומאה לאהל השני שמעבר לחריץ ונטמאים הכהנים³¹.

דוגמא מצויה: ישנם קברי צדיקים שעשו בהם 'חריץ טהרה' להפריד בין הגג שמעל הציון לבין הגג שאינו מעל הציון בכדי שיוכלו הכהנים להיות תחת הגג השני. אמנם מכיוון שמצוי מאד שתחת החריץ נמצא אדם העומד או עובר שם, וכן ספסלים ושולחנות וכדו' או שמתקינים שם מנורה וכיו"ב, נמצא שהאהל מתחבר יחד ולכן קשה לסמוך על היתר זה, ובפרט אם הסדק צר³².

שיעור רוחב האהל

כג. כפי שכבר נתבאר, שיעור רוחב אהל המת בכדי שימשיך את הטומאה הינו רק בטפח, ואהל הפחות מטפח אינו מעביר את הטומאה.

דוגמא מצויה: כבל חשמל מתח גבוה [כפי הרגיל בארץ ישראל] וכדו' המאהיל על אחת מהטומאות, אינו מעביר את הטומאה מפני שרחבו פחות מטפח. ולכך גם כשיש לויה ל"ע אין הטומאה ממשיכה ומתפשטת ע"י כבלי החשמל התלויים באוויר, מפני שהינם פחותים מטפח³³. ואף אם יהיו כמה חוטי חשמל קרובים זה לזה וביחד הרי הם רחבים טפח, מ"מ מכיוון שיש ביניהם הפסק כל-שהוא, אינם מעבירים את הטומאה.

דוגמא נוספת המצויה: מנוף בניה שמוטות הברזל הינם רחבים טפח, ואם זרוע המנוף מאהיל על קברים, ממשיך את הטומאה תחתיו. דבר זה מצוי בבתי עלמין, וכן בירושלים באיזור בית הקברות ברחוב יפו שהמנוף מאהיל על הכבישים הסמוכים.

²⁹ ואפי' חריץ ברוחב חוט המשקולת (הפסק כל דהו הניכר), רמב"ם פ"ט הלכה ו', ועיין טעם ודעת שם סקצ"ד. אמנם לדעת הרמב"ם שם יש לחרוץ גם את הקירות, אך הרמב"ם יחידאה הוא בזה וגם י"א דהרמב"ם לא מיירי בכל גוני, עיי"ש בטעם ודעת.

³⁰ ואין אומרים בזה לבוד כנ"ל הערה 23.

³¹ וגם אם ישנה ערימת בגדים או תיק תחת הסדק והחלק העליון בגובה טפח מהקרקע, מעביר את הטומאה מצד לצד אע"ג שאין חלל טפח, כדאיתא במשנה אהלות פרק י"א משנה ג' ונפסק ברמב"ם פ"ט הל' ז'.

³² וכבר נתפרסם ברבים מכתב הרבנים שאין לסמוך על חריץ זה.

³³ ואף כאשר יורד שלג ומתקבץ כמות גדולה של שלג על כבלי החשמל ולפעמים רחבו יותר מטפח, מ"מ שלג אינו מעביר את הטומאה כדאיתא במשנה אהלות פ"ח מ"ה.

כד. גג שתחילתו טפח ומתקצר לפחות מטפח, כתב הרמב"ם שמעביר את הטומאה גם לחלק שאין בו טפח כל עוד רובו רחב יותר מטפח³⁴.

עצים

כה. גם עץ הינו אהל להמשיך את הטומאה כמו גג. בדיני עץ ישנם פרטים רבים וחילוקי דינים³⁵, ולענין מעשה יש להיזהר, ובמקום הצורך ישאל שאלת חכם. **דוגמא א:** בלוויות ל"ע צריכים הכהנים להיזהר שלא ללכת תחת עצים המאהילים גם על הנפט (ופעמים שהעץ מגיע עד סמוך לחלונות בית, ואם חלונות הבית פתוחים גם יושבי הבית נטמאים).

דוגמא ב: מצוי בבתי קברות שישנם עצים המאהילים על הקברים בצד אחד, ובצד שני מאהילים על מקום הלוח הרבים, ואסור לכהנים להיכנס תחת ענפי העצים.

גוף אדם

כו. גם גוף האדם חשוב אהל מפני ש'אדם חלול הוא' ויש בו רוחב טפח³⁶.

דוגמא א: בלוויות שישנה צפיפות של אנשים הנוגעים זה בזה, הטומאה עלולה לעבור אף למרחק גדול מהמת³⁷. ולכן הכהנים צריכים להיזהר שלא להצטופף יחד עם כל המלווים וביותר - משום שיחד עם הבגדים בדר"כ יש רוחב טפח. אמנם גם אם אינם צפופים, יש להיזהר מחמת הכובעים והמטריות המאהילים אחד על רעהו.

דוגמא ב: בקברי צדיקים, אם ישנם אנשים הנמצאים תחת הגג של הציון ונוגעים באדם שנמצא מחוץ לגג תחת כיפת השמים, הם מעבירים תחתיהם את הטומאה למי שנוגע בהם, אע"פ שאינו תחת התקרה, והוא מעביר את הטומאה תחתיו למי שנוגע בו וכן הלאה³⁸.

---

³⁴ רמב"ם פרק י"ב הל' ז'. ועיין טעם ודעת שם. ובחזו"א (י"ג סק"ג) מסתפק בכה"ג דיש קורה של טפח ומחוברת אליה קורה אחרת פחות מטפח, אם דינה כקורה המתקצרת, ואכמ"ל.

³⁵ אילן שיש ברוחב הענף טפח - מעביר את הטומאה. (ואם הענף חלש והוא אינו יכול להחזיק מעזיבה - לראשונים מעביר את הטומאה מדאורייתא, ולהרמב"ם פרק י"ג הל' ה"ב הוא מדרבנן).

ואם אין טפח בענף אחד אלא רק בצירוף כמה ענפים אשר נמצאים במרחק קטן זה מזה: אם אפשר להדביק את הענפים יחד בטיח (מקבל מעזיבה בינונית) כמו בעץ ברוש - לרוב הראשונים מטמא מדאורייתא, ואם אינם יכולים לקבל מעזיבה בינונית אבל נופו צפוף יש לחוש שמביא טומאה מדרבנן מגזירת 'סככות' (בפרט אם אין עליו נושרים בחורף), ואם הנוף דליל ואין בו ענפים ברוחב טפח אינו מעביר טומאה כלל. מלבד זאת ישנם עוד כמה וכמה נדונים בענין עצים ואכמ"ל.

ודע עוד, שי"א שענפים המאהילים מעל קבר עכו"ם ואין בכל ענף טפח, אפשר במקרה צורך גדול לסמוך להקל בצירוף השיטות שעכו"ם כלל לא מטמא באהל.

³⁶ רמב"ם פי"ח הל' ב.

³⁷ משום שהאדם הינו אהל והטומאה עוברת תחתיו אל תחת חבירו הצמוד אליו בלא הפסק איר.

³⁸ ואם מי שנגע בו נמצא תחת אהל אחר, אזי כל מי שנמצא עמו באותו האהל נטמא אף אם לא נוגע בו.

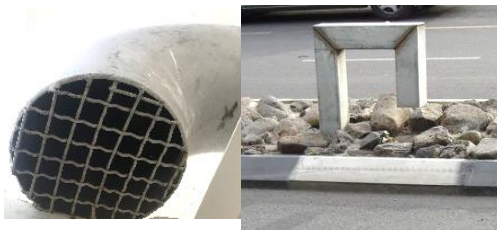
כמו"כ ישראל הנמצא תחת אהל הציון, ומעביר חפץ ליד כהן הנמצא מחוץ לאהל, עלול לטמא את הכהן³⁹.

אהל חוצץ מטומאה

כז. מת הנמצא תחת גג (שאינו מקבל טומאה) שתחתיו חלל טפח על טפח לפחות, כל מה שמעל הגג לא נטמא, מפני שהגג חוצץ בפני הטומאה⁴⁰.
דוגמא א: כבישים שנמצאו תחתיהם קברים, אפשר לתקנם בכדי שלא תעלה הטומאה למעלה, על ידי שעושים תיקון "כיפין ע"ג כיפין". דהיינו: בונים תחת הכביש אהל טפח החוצץ מעל הטומאה, בכדי שהנוסע על הכביש לא יטמא.
רבים הפרטים של תיקון זה, ולכך יש לסמוך על כך רק בתנאי שעשו זאת בפיקוח רבני מובהק.

הוראה מעשית: בכל מקום שעושים כיפין, ישנו דין שיצא צינור ברוחב טפח על טפח להוציא את הטומאה החוצה, ולכך צריך הכהן להיזהר שלא להאחיל על פתח הצינור הנ"ל. וכן להשאירו פתוח, ולא לחסום אותו אפי' עם רשת.

דוגמא ב: כאשר בונים גשר או מדרגות מעל מקום שיש בו קברים⁴¹, מכיוון שהחלל תחת המדרגות הינו יותר מטפח, המדרגות נעשות אהל לחצוץ בפני הטומאה.

³⁹ ברין זה ישנם הרבה חילוקי דינים, ועיין טעם ודעת פרק י"ח סק"ג.

⁴⁰ לדעת הראב"ד פרק י"ב מטומאת מת, דין זה הינו רק אם ישנו טפח בין המת לגג. ועיין בנושאי כלים שם.

⁴¹ המדובר במקום שנעשה למען טהרת הכהנים, אמנם ישנם מקומות רבים כבתי קברות עתיקים, שנעשו שם גשרים ומדרגות אך אין לכהנים לעבור שם כלל [לדוגמא: בביה"ק צפת נעשו גשרים בשביל שהולכים לא ידרכו על גבי הקברים].

אמנם יש להיזהר מאד ואין לסמוך עליו אלא רק כאשר נעשה בפיקוח רבני כנ"ל, וגם מפקחים עליו מידי פעם⁴².

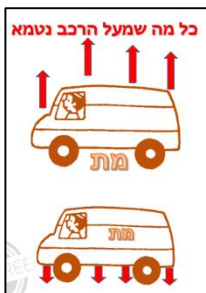
כח. כמו כן, כשיש מת מעל גג, אין הטומאה יורדת אל מתחת לגג⁴³.

דוגמא ג: מנהרה העוברת תחת בית חולים שיש בו טומאה, ואין פתח מבית החולים למנהרה, אין במנהרה חשש טומאה. (כגון כביש 16 העובר תחת בית חולים שערי צדק).

אהל העשוי מדבר המקבל טומאה

כט. אהל העשוי מדבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה. ולא זו בלבד אלא שהוא מפשט את הטומאה תחת כולו. לפיכך אם יש טומאה מתחתיו, כל מה שמעל הגג עד לרקייע נטמא, גם אם נמצא שלא כנגד גוף הטומאה.

ל. וכן באופן שהטומאה נמצאת מעל אהל העשוי מדבר המקבל טומאה, מכיוון שאינו חוצץ מפני הטומאה, הטומאה יורדת למטה וכל מה שנמצא תחת ומעל האהל העשוי מדבר המקבל טומאה - נטמא⁴⁴.

דוגמא א: הנוסע במכונית או באוטובוס, על גבי כביש שנסלל על קברים, אע"פ שיש טפח בין הרכב לכביש, אין הרכב חוצץ מטומאה⁴⁵.

דוגמא ב: רכב חברה-קדישא הנושא נפטר, אינו חוצץ בפני הטומאה לא מעליו ולא מתחתיו. ולכך אם עובר הרכב במנהרה כל הנמצא במנהרה נטמא.

לפיכך, יש להורות לרכבי חברה-קדישא שלא לנסוע בתוך מנהרות, משום שיתכן שבאותו הרגע יסעו גם כהנים בתוך המנהרה⁴⁶.

⁴² מצוי במירון כאשר בונים גשר לכהנים, ועוד לפני שיש אישור כשרות מהרבנים העוסקים במלאכה, ישנם כהנים ההולכים על הגשר, ואינם יודעים שסיום כשרות הגשר לכהנים תלויה בהרבה פרטים דקים.

⁴³ ואם תחת המת ישנו חור, הטומאה עוברת לקומה התחתונה. ולכאורה אף בחור פחות מטע"ט נטמא מי שתחתיו, עיין רמב"ם פרק ט"ז הלכה ב'.

⁴⁴ משנה אהליות פרק ו' משנה א' ובנושאי כלים שם. רמב"ם פרק י"ג הל' ד'.

⁴⁵ כן פסק החזו"א (יו"ד סימן רי"א סק"ח וכן בהוספות לאהליות אות ו-ט), והסכימו עמו כל הפוסקים. טעם האיסור: א. כיון שעשוי מדבר המקבל טומאה כמתכת, ודבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה. ב. דהוי אהל זרוק דקי"ל שאינו חוצץ (רמב"ם פי"א ה"ה), ואף שהוא מתגלגל ולא נזרק מ"מ גם זה נחשב אהל זרוק. ועיין בספר טעם ודעת פרק י"א סקמ"א אריכות דברים בענין זה.

⁴⁶ הדבר תלוי אם יש ספק שיש כהנים או שזה קרוב לודאי, וגם תלוי בגודל המנהרה, ואכמ"ל.

סוף טומאה לצאת

לא. דין נוסף בהעברת טומאת מת הוא ההלכה 'סוף טומאה לצאת'. ונחלקו הפוסקים אם טומאה זו הינה מהתורה או מדרבנן⁴⁷.

לב. ביאור: מת הנמצא בחדר, אף שיש דבר החוצץ בפני הטומאה, כגון דלת סגורה, אלא שהדלת עתידה להיפתח כשיוציאו את המת לכיוון החדר החיצוני. הלכך גם כאשר הדלת סגורה - החדר החיצוני נטמא מפני שהטומאה עצמה עתידה לעבור בו.

וכן כל הדרך המקורה שהמת עתיד לעבור בה, נטמאת מדין 'סוף טומאה לצאת'. ומפני כך נטמאים כבר כעת גם כל החדרים הפתוחים לאותה הדרך המקורה, כאילו המת נמצא שם. לג. בית שיש לו כמה פתחים וחושבים להוציא את הטומאה מפתח מסוים, אין שאר הפתחים והחדרים שמעבר להם טמאים מדין 'סוף טומאה לצאת'. אבל אם לא חשבו מהיכן להוציאו, כל הפתחים והחדרים שמעבר להם נטמאים⁴⁸.

דוגמא לכך: אם ישנו נפטר בבית, ועתידיים להוציאו מן הבית לחדר מדרגות ומשם לרחבת הבנין וכו', גם כאשר דלת הבית סגורה, ישנו דין 'סוף טומאה לצאת' בכל חדר המדרגות ורחבת הבנין והמקומות הפתוחים להם הנמצאים תחת קורת גג אחת.

לד. יש שכתבו שמת הנמצא תחת כיפת השמים ובהמשך מוכרח הוא לעבור דרך מקום מקורה, וה"ה אם נמצא כעת תחת מקום מקורה אלא שעתידי לעבור תחת כיפת השמים, ואח"כ מוכרח הוא לעבוד במקום מקורה אחר, שגם בזה איכא לדין של סוף טומאה לצאת⁴⁹. ונהגו להקל בזה⁵⁰.

⁴⁷ בנושא זה רבו הדעות והשיטות, עיין במשנ"ב קכ"ו סקי"א וסימן קכ"ח סק"ח. ועיין טעם ודעת פרק ז' מטו"מ בבב"ה ל"ד"ה כולן טמאים. ונפק"מ טובא, בכמה דברים, וכגון במקום כבוד הבריות, ויש לשאול מורה הוראה.

⁴⁸ משנה אהלות פ"ז משנה ג' ולא מהני בזה הערמה, דהיינו שרק יחשוב בעלמא להוציאו מפתח זה ובפועל לא מתכוון להוציאו משם.

⁴⁹ זה דין 'שער העיר' המבואר ברמ"א שע"א סעיף ד' בשם תרומת הדשן. והפוסקים לא נקטו כן.

⁵⁰ דבר נוסף שהינו נפק"מ לדין זה, אם ישנה טומאה בבית ומוציאים אותה למרפסת פתוחה ע"מ להחזירה אח"כ לבית, ועיין.

פתרונות למניעת 'סוף טומאה לצאת'

לה. אם ישנה טומאה בבית וחושבים להוציאה מהבית למרפסת הפתוחה לכיפת השמים⁵¹ וגם יוציאו בפועל, יש אומרים שגם כאשר הטומאה בתוך הבית, אין דין 'סוף טומאה לצאת' בכל הבנין, ויש חולקין. ובשעת הצורך יש לברר כיצד לעשות אצל רבנים הבקאים בדינים אלו.

לו. באופן דומה ניתן לחשוב ולהוציא את הטומאה מחלון הרחב ד' על ד' טפחים⁵² אל מחוץ לבנין, (אמנם כשיש סורגים בחלון, מכיוון שהמרחק בין הברזלים הינו פחות מד' טפחים, אין המחשבה להוציא מפתח זה מטהרת את שאר הפתחים).

הרחקה מקבר

בהרבה מקומות עקב הצפיפות של הקבורה, קוברים גם על השביל!! וכעת אין אפשרות לעבור ברגל בשבילי בית הקברות

לז. גזרו חכמים על הכהנים להרחיק ארבע אמות מקבר (אפילו נמצא תחת כיפת השמים) שמא יבואו להאהיל על הקבר⁵³.

לח. אם ישנה מחיצה בגובה י' טפחים⁵⁴ המפסקת בין הכהן לקברים, מותר להתקרב עד למחיצה⁵⁵, ויש להיזהר לא להכניס ידיים מעבר למחיצה⁵⁶.

לט. אם נוסעים ברכב סגור, גם אם אין מחיצה המפסקת בין הרכב לקברים, א"צ לנסוע בריחוק ד' אמות מהקברים⁵⁷.

⁵¹ אמנם כמובן הוצאת הטומאה למרפסת סגורה, אינה מטהרת את שאר הבנין.

⁵² ודע, דאין פתח מציל על שאר פתחים אא"כ הוא ד"ט על ד"ט. אמנם אם יש רק טומאה של כזית [ואינו 'שלם'] מספיק לחשוב להוציאו מחלון טפח על טפח, רמב"ם פ"ז ה"א.

⁵³ שו"ע יו"ד שע"א סעיף ה'

⁵⁴ והמנהג להקל שגם צוה"פ הוי מחיצה אם נעשית כהלכתה (שבט הלוי). ויש שפקקו (בשם הגר"נ קרליץ וכן כתב הגרמ"ש קליין). ועיין טעם ודעת סוף פ"ו בביה"ל. ומחיצה העשויה מ'לבוד' פשיטא דהוי מחיצה גמורה, עיין מנח"י ח"ט סימן קל"ב. ויש להסתפק אם מחיצה ע"י עומד מרובה מהני.

⁵⁵ שו"ע שם.

⁵⁶ העירו רבני 'חברא קדישא' שהרבה פעמים רגלי המת בולטות מחוץ למחיצות המצבה, ובקל יוכל להאהיל על המת ולהיכשל בדאורייתא. [וכן אם הכהן מחזיק סידור או תהילים והם יוצאים מעבר למחיצה].

⁵⁷ כפי שמבואר במשנ"ב בביה"ל סימן ת"ט. וטעם הדבר אינו מפני שהרכב חוצץ מפני הטומאה, אלא שמכיוון שטומאה זו אינה אלא דרבנן משום הרחקה, לכך הקילו באהל זרוק, וראוי לסגור גם את חלונות הרכב. ועיין טעם ודעת פ"ו שעה"צ קמ"ה.

מ. בעת הלווית הנפטר וההספדים, אין צריך הרחקה ד"א⁵⁸ ונהגו להחמיר⁵⁹.

צמיד פתיל

מא. כלי חרס או שאר כלים שאינם מקבלים טומאה המוקפים ב'צמיד פתיל'⁶⁰, מצילים את מה שבתוכם מלהיטמא. אפי' נמצאים באהל המת, או מאהילים על מת, או תחת מת⁶¹.
מב. לפיכך יש שכתבו שהנכנס בתוך שקית גדולה אטומה לא נטמא באהל הטומאה. אמנם יש בזה כמה תנאים: א. אין בה שום חור להכנסת אויר. ב. השקית מודבקת עם דבק ולא קשורה. ג. ההדבקה הינה מבחוץ ולא מתוכה.
ולכך כאשר טסים במטוס מעל בית הקברות, י"א שמן הדין ניתן היה להיכנס לתוך השקית הנ"ל.
אך יש להתייעץ לפני כן היטב עם מורה הוראה מובהק הבקיא בהלכות חמורות אלו. כי ישנם פרטי דינים רבים בהלכה זו ובקל מאד ניתן להגיע למכשול. יש להדגיש כאן, שמרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל הורה שאין לעשות כך למעשה מכמה וכמה טעמים (וכן סכנת חנק).

⁵⁸ ש"ך שם סקי"ח וחכמ"א כלל קנט סקי"ד.

⁵⁹ ערוה"ש וכן פסק בשבט הלוי ח"ח סי' רס"ב. אמנם אם המת נמצא בתוך רכב חברא-קדישא אין צריך להרחיק ד"א מהרכב. ומ"מ אין לגעת ברכב.

⁶⁰ שפתחו סתום ע"י דבר הנדבק ומתמרה.

⁶¹ במדבר פרק יט פסוק טו, פרטי הדינים ניתן לראות ברמב"ם פרק כ"א - כ"ג ובנושאי כלים.

בתי חולים ומרכזים רפואיים

המציאות כיום בבתי הרפואה

בחוברת 'מראות כהונה' חלק ב' נאריך ונבאר את מציאות הטומאה בבתי חולים.

מג. ראשית כל יש להבהיר: בכל מקרה שהכניסה לבית חולים הינה בגדר חשש וספק פיק"נ, כמו שמותר לחלל שבת, כך מותר לכהן להיכנס לבית חולים שיש בו טומאת מת. מד. ילד קטן הנצרך להיכנס לבית חולים שלא למטרת פיק"נ, יש להתייעץ עם הרבנים. הדבר תלוי באיזה בית חולים מדובר, ובכל מקרה לגופו.

מה. בבתי חולים, סיבות הטומאה הינן רבות: נפטרים במחלקות, חדר מתים, נפלים, אבר מן החי (קטיעת אברים), מחלקה פתולוגית שבה שומרים אברים ונפלים, ב"ס לרפואה שמחזיק אברים ועצמות מתים, בנק אברים וכדו' [לעתים גם רופאים שומרים בחדרם חלקים המטמאים] ועוד⁶².

מו. ולכך כל שישנה אחת מהטומאות הנ"ל בחדר מחדרי בית החולים, והחדר פתוח, הטומאה עוברת לכל מסדרונות בית החולים והחדרים הפתוחים להם.

מז. יש להדגיש, שכיום בתוך בנייני בתי החולים, כמעט אין דלתות סגורות המפרידות כראוי בין המחלקות, וגם כשישנן דלתות הן נפתחות בתדירות גבוהה מאד, עד שניתן לומר כמעט בוודאות - שמי שנמצא זמן מה במתחם בית החולים (כשיש בו טומאה), גם הוא נטמא, גם אם הוא נמצא במחלקה שאין בה טומאה.

מח. גם אם הדלת סגורה, אם החלון של החדר פתוח ויש גגון או מרזב או צינור או עץ או בליטה מעליו הרחבים טפח ומאהילים גם על חלונות חדרים אחרים – נטמאים חדרים אלו, ומשם עלולה הטומאה להתפשט לשאר בית החולים.

לכן, כהן הנמצא בבית חולים, צריך במידת האפשר, לסגור חלונות בכדי למנוע את התפשטות הטומאה.

מט. כמו כן מצוי בבתי חולים שיש בקירות החדרים חור ברוחב טפח על טפח, ואז הטומאה מתפשטת לחדר השני. ולכן צריך מאד להיזהר בבתי חולים ששכיחה בהם טומאה,

---

⁶² יש להדגיש, שבתי חולים רבים א"א להתירם מדין 'ספק טומאה ברשות הרבים' מפני שישנם טומאות הנמצאות שם באופן קבוע. מה גם שהיתר זה לא נאמר בכל מקרה. ניתן לשמוע אצל רבני בית ההוראה פירוט מצב הטומאה על כל בית חולים, מחלקות השונות, והמרכזים הרפואיים.

לסתום ולאטום את החורים הנמצאים בקירות, בשביל שלא תעבור הטומאה דרך החורים לחדרים אחרים.⁶³

ג. מצוי עוד בבתי חולים שישנם חורים בתקרה, כפי שמצוי בתקרה אקוסטית שפותחים אותה לצרכי תחזוקה⁶⁴, וכן פיר אשפה ופיר כביסה, שדרכם הטומאה יכולה לעבור מקומה לקומה. [ולגבי סוף טומאה לצאת - עיין להלן].

בתי חולים המתפרסים על כמה בנינים

נא. גם בתי חולים המתפרסים על כמה בנינים, הטומאה עוברת מבנין לבנין, משום שבדרך כלל הבנינים מונגשים ופתוחים זה לזה ע"י מסדרונות או גשרים [כמו"כ ישנן מנהרות לשינוע חולים וציוד רפואי וגם הן מעבירות את הטומאה].

גב. גם כשהבנינים אינם מחוברים זה לזה, מ"מ מצוי מאד שישנם צינורות רחבים טפח העוברים מבנין לבנין ותחתיהם ישנו חלל טפח, ואם ישנה טומאה הנכנסת תחתיהם - מעבירים תחתיהם⁶⁵ את הטומאה מבנין לבנין.

גג. אמנם ניתן למנוע את התפשטות הטומאה בדרך זו, ע"י בניית מחיצה תחת הצינורות אשר מגיעה עד הקרקע, וכך אין הטומאה יכולה להתפשט מבנין לבנין.

פתרונות להפרדת הטומאה בבתי החולים

נד. ישנם פתרונות להפרדת הטומאה בבתי החולים והמרכזים הרפואיים השונים, ונציג כמה מהם.

⁶³ ודע, שישנם חלונות שמעבירים טומאה גם בפחות מטפח כגון חלון העשוי לאור או לאוויר, ויתכן לפי"ז שאם ישנה טומאה באחד מחדרי ביה"ח, אזי כל בית החולים יטמא דרך תעלות המיזוג העוברות בין כל החדרים, אף שאין בתעלות טפח. אך יש לבדוק היטב את גודל החורים משום שהשיעור 'כמלוא מקדח' הוא קצת יותר מ-2 ס"מ ובתעלות המיזוג ישנה רשת שחוריה פחותים מזה. וכפי שהארכנו בזה לעיל הערה 24.

⁶⁴ שבהם מעבירים תשתיות, צינורות וחשמל. ויש להזהיר על זה במיוחד לאנשי התחזוקה שיסגרו את הפתחים הללו, שלא תעבור הטומאה מקומה לקומה. [ובפרט כאשר ישנה טומאה מכוונת תחת החור, לחלק מהראשונים מעביר את הטומאה אפי' בפחות מטפח, עיין טעם ודעת פט"ז הלכה א' שהביא את שיטת הראשונים בזה].

⁶⁵ או ע"י שיאהילו על חלון חדר, או ע"י שיהיו תחת גג בית החולים שהוא מאהיל על חלון החדר.

א. ע"י בנית דלת מסתובבת בפתח המחלקה - כך שבכל מצב של הדלת ישנה חציצה בין המחלקה עם הטומאה לשאר בית החולים.

ב. ע"י שתי דלתות חשמליות זו אחר זו, המותקן בהם מכשיר 'אינטרלוק' שמונע את פתיחת 2 הדלתות יחד (לכה"פ כאשר ישנה טומאה), כך שבכל מקרה לא תתפשט הטומאה מעבר לדלת השנייה⁶⁶.

סוף טומאה לצאת בבתי חולים

נה. אמנם אף אם יעשו את הפתרונות הנ"ל לחצוץ מפני הטומאה, עדיין יש דין 'סוף טומאה לצאת', משום שעתידים להוציא את הדברים המטמאים דרך מסדרונות בית החולים.

וכגון: בית חולים שיש בו טומאה בחדר סגור, שכעת אין טומאת אהל בכל הבית-חולים. אבל כל עוד הטומאה עצמה עתידה לצאת דרך המסדרון שמחובר לשאר בית החולים, גם כאשר הדלת סגורה ישנו דין 'סוף טומאה לצאת' בכל מסדרונות בית החולים שהטומאה עתידה לעבור בהם, וכן בכל המקומות הפתוחים למסדרונות.

פתרונות ל'סוף טומאה לצאת' בבתי חולים

נו. ישנם כמה פתרונות לטהר את בית החולים מדין 'סוף טומאה לצאת'.

א. אם ישנו פתח אחורי לחדר או המחלקה שבה נמצאת הטומאה, ובאופן קבוע מוציאים את הטומאה אך ורק דרך הפתח האחורי. ממילא גם כשהטומאה עדיין בתוך החדר, כיון שחושבים להוציאה דרך הפתח האחורי, אין דין 'סוף טומאה לצאת' בשאר בית החולים.

ב. אפשרות נוספת הינה ע"י מערכת צינורות הנקראת 'טילים' [כדוגמת מה שמעבירים מבחנות או בדיקות דם, למעבדות וממנה] - ויהיו הצינורות רחבים ד' על ד' טפחים⁶⁷, ויחשבו להוציא את הטומאה אך ורק דרך הצינורות הנ"ל. באופנים אלו [וכמובן כל עוד דלת החדר או המחלקה סגורה], לא יטמא כל בית החולים מדין סוף טומאה לצאת. אמנם מערכות צינורות ה'טילים' הנמצאות כעת בבתי החולים אין בתוכן אפי' טפח על טפח.

לצערנו, כיום ברוב בתי החולים והמרכזים הרפואיים לא מבצעים פתרונות להוצאת הטומאה כפי הנדרש ע"פ ההלכה.

⁶⁶ מפני שטומאת אהל עוברת רק אם יש רצף של חלל פתוח בין מקום הטומאה לבין הנטמא.

⁶⁷ עיין לעיל הערה 52.

בבית החולים 'מעייני הישועה' נעשה הסדר טהרה מיוחד: א. כל קומה מופרדת משאר הקומות ע"י התקן 'אינטרלוק' שהם שתי דלתות כפולות שאינן נפתחות יחד במקרה של טומאה או נפטור. כך נמנעת העברת 'טומאת אהל' מקומה לקומה. וכפי שביארנו לעיל. ב. את הטומאה חושבים להוציא [וגם מוציאים בפועל] אך ורק דרך פתח אחורי שאינו מחובר לשאר הבנין. ולכך אין דין 'סוף טומאה לצאת' במסדרונות בית החולים. חשוב לציין: שעד שהטומאה יוצאת, כל הקומה או המחלקה עדיין טמאה, מכיוון שדלת החדר פתוחה בדו"כ (וגם אם דלת החדר סגורה – יש סוטל"צ בכל המחלקה).

חשוב מאד להדגיש:

בכל מקרה שהכניסה לבית חולים הינה בגדר ספק פיקוח נפש או מכה של חלל.

כמו שמותר לחלל שבת - כך מותר לכהן להיכנס לבית חולים שיש בו טומאת מת.

ובכל מקרה יעשה שאלת חכם הבקיא בשאלות אלו ובפרקטיקה של בתי החולים.

טלפון בית ההוראה 08-3132020 שלוחה *

ברשות הרבנים מידע מדוייק ומפורט על כל בית חולים, מרכז רפואי, ועל מצבו מבחינת טומאת מת. – נתונים המשתנים מעת לעת.

תקציר רשימת העדכונים וההוספות ל'מדריך לכהנים' תשפ"א

חדש בקו המידע! כל המידע לכהנים בקו המידע 08-3132020
שלוחות 4, 5, 6, 7, הוקלטו מחדש וכולל בתוכו עשרות עדכונים חדשים.
חדש! המדריך לכהנים מהדורה רביעית, ניתן לקבלו במייל
ניתן לקבל את העדכונים המלאים בפקס או במייל וכן בעמדות 'נדרים פלוס'
חיפוש קופה: 'מדריך לכהנים'.

יצאו לאור מספר מפות חדשות: מירון, טבריה, צפת, חיפה, הר הזיתים, ועוד
למידע מעודכן על תחבורה ציבורית שלוחה 9 ואח"כ 3

הנצרך לעשות בדיקה או טיפול בבי"ח במקרה שאינו דחוף, יוכל להתקשר לרבנים בקו המידע ולקבל מקומות שאין בהם חשש.

ירושלים. בעקבות המכשול ב'**מנהרת שז"ר**, יש להימנע מלנסוע במנהרה זו אלא א"כ בודקים שזרוע המנוף אינה מאהילה על נתיב הנסיעה או על השילוט הדיגיטלי, או על אחת מהסככות.

תחנת רכבת נתב"ג. מכיון שכשנוחת מטוס עם נפטר ישנה טומאה בכל טרמינל 3 ובתחנת הרכבת, יש להיזהר מאד לא להיות בשעה זו בכל המתחם, ניתן לקבל פירוט מלא במייל, או בשלוחה 7 בקו המידע

מתחם לב המפרץ חיפה [תחנה מרכזית, תחנת רכבת והרכבלית] אין חשש לטומאה.
עטרת רימונים – כתר הרימון בני ברק. כשיש נפטר ל"ע בבית האבות, אין לכהן להיכנס לכמה חנויות במתחם.

ניתן לקבל פירוט בקו המידע. **אולם כתר הרימון כשר בשעות הערב.**
בי"ח שערי צדק אהל הכנסת אורחים בחצר בית החולים, הוכשר לכהנים, יש להיכנס ולצאת ממנו אך ורק דרך הכניסה הראשית שלו. כמו"כ יש ליהרר שלא לעמוד תחת מדרגות הברזל הסמוכות לאהל.

חיפה רח' דרך יפו צמוד לקבר רבי אבדימי דמן חיפה, לפי הנראה מספרות קדומה, בית הקברות התפרס גם על המדרכה.

טבריה
לפני הנסיעה, יש להצטייד במפה החדשה שיו"ל. **א. קבר רבי מאיר בעל הנס**, הסככה המעוגלת בכניסה לציון הספרדי - לעיתים הינה בחשש. **ב.** לאחרונה קיבלו עדות שברחובות המגינים והצנחנים, בקטע שמרחוב גולני ועד רחוב גוש עציון - נמצאו קברים תחת הכביש. גם ברחוב דונה גרציה נמצאו קברים כמעט לכל ארכו. **רחוב גוש עציון כשר. ז.** רחוב ביאליק בין רחוב רחל לרחוב ברוריה מצוי בנין 'ד שטרית' שהוא מעל מערת קבורה, וגם המדרכה שלפניו אסורה לכהנים, ויש לעבור בכביש או במדרכה ממול.

ח. מומלץ למי שנוסע לאיזור קבר רבי מאיר בעל הנס. גם אם הוא מגיע ממחלף גולני א"צ להיכנס לתוך טבריה, אלא לפנות בצומת פוריה ימינה לכביש 768 ואח"כ שמאלה ביישוב פוריה לכביש 7677, וכשמגיעים לכביש 90 לפנות שמאלה לקבר רבי מאיר בעה"נ, מבדיקה בתוכנת ניווט זה כמעט אותו זמן ובזמני עומס לפעמים זה אף מקצר.

ירושלים. בעקבות המכשול ב'**מנהרת שז"ר**, יש להימנע מלנסוע במנהרה זו אלא א"כ בודקים שזרוע המנוף אינה מאהילה על נתיב הנסיעה או על השילוט הדיגיטלי, או על אחת מהסככות.

רחוב יפו: ליד תחנת רכבת קלה 'הטורים' ישנו מנוף שמאהיל על קברי האדמורים מדושינסקיא, וכן על המדרכה, ויש להיזהר! **עיר דוד** הוכרע שמצד עיקר הדין יש להיתר. **ו.** ביציאה משער ציון ימינה לרחוב חטיבת עציון בשביל ישנם עצים שמאהילים מקברי גויים שמעבר לגדר על צד שמאל של השביל. **ז.** צומת סנהדריה, ישנם עצים שמאהילים על המדרכה והתחנה, ויש לעקוב. **יא.** מחיאון הבית השרוף בעיר העתיקה הינו בחשש טומאה. **יב.** קבר דוד המלך, אין להיכנס לכל הבניינים. **יג.** הר הזיתים, יש להתעדכן במענה האנושי לפני הנסיעה למקום.

מירון. כל המידע לכהנים במירון: בקו המידע שלוחה 4 ואח"כ 3

צפת. ברחוב האר"י ליד ב"ק הצבאי ישנם עצים המאהילים על הכביש ויש להיזהר.

מעלות. בכביש 864 ממעלות לכרמיאל כ- 4 קילומטר ממעלות, יש עץ שמאהיל על נתיב הנסיעה מקבר של רבי הושעיא איש טריה, ויש להיזהר לא לעבור תחתיו.

שילה. ברחוב גורל הנחלות העולה לכיוון תל שילה – שילה העתיקה בין הטרקטורונים שליד רחוב עולי הרגל לרחוב מעלה הקטורת, הכביש נסלל על קברי ישראל.

טיסות: מכיון שישנם שינויים רבים בטיסות עם נפטרים. ניתן לקבל את כל המידע בקו - שלוחה 7, או במייל.